

Enskild motion

Motion till riksdagen: 2014/15:1889

av Carl Schlyter (MP)

Alternativ till BNP-mått samt samhällsberedskap för liten eller ingen tillväxt

Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att redovisa alternativa och kompletterande mått på utveckling.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att förbereda Sverige för lågtillväxtscenarier.

Bakgrund

Det finns en koppling mellan tillväxt av BNP och antalet arbeten samt många andra ekonomiska faktorer. Det finns därför en helt naturlig önskan om att BNP skall växa och att detta skall ”skapa” resurser att göra en rad olika reformer med. Det dominerande synsättet idag är att ekonomisk tillväxt är något positivt och att BNP är ett tillräckligt bra mått på välfärd. Frihandel, fria kapitalrörelser, privatiseringar, maximering av den individuella konsumtionsförmågan (och arbetstiden), samt minimering av den offentliga, har blivit till många ekonomers och även politikernas mantra.

Trots att nästan alla länder idag i praktiken följer denna logik, mår vi i den rika delen av mänskligheten inte bättre och känner oss inte lyckligare och vår stackars planet både svettas och utarmas. Tillväxten och företagens vinster skapas till allt större del med hjälp av spekulation/”investering” i finansiella instrument istället för i reella värden. Tillväxten räknas som positiv genom det magiska tricket att trola bort jordens produktionskapacitet från människans. Tömda gruvor och utarmade ekosystem syns aldrig som minusposter i kalkylen – det är lika klokt som att tro att man blir rikare av att tömma sitt sparkonto och ha pengarna i handen.

Det är förödande för tillväxten att njuta av en skogspromenad, lyssna till havets brus eller sitta på verandan och prata med goda vänner. Hur ska ekonomin styras till att gynna mänskliga behov om det som är positivt inte värderas och det som är negativt inte bokförs?

Motivering

Det har av EU-kommissionen inletts ett arbete med att ta fram kompletterande mått till BNP inom ramen för "Bortom BNP". Regeringen har uttryckt en önskan om att utveckla detta arbete. De frågor som EU arbetar med skall anses vara ett golv och det finns stora värden i att ta fram fler indikatorer, eller underindikatorer, än de som föreslås i kommissionens förslag. Ju bättre data som politiker och tjänstemän på alla nivåer har som underlag för beslut, desto bättre jämställdhet, hållbarhet och ekonomi kan vi få i besluten vi fattar.

Trots massiva stödköp av statspapper från nationalbanker, nollräntor och andra stimulanser så envisas tillväxten med att inte ta fart. Detta kan ha strukturella orsaker i hur den globala ekonomin fungerar eller att vi nått en sådan konsumtionsnivå i den rika världen att folk inte längre efterfrågar lika mycket mer av det som kan mätas av BNP, resursbrist, krig och många andra faktorer. Oavsett orsak bör vi planera för att hantera ett lågtillväxtscenario. Sverige bör ha en beredskap för att hantera låg eller ingen tillväxt under längre perioder utan att detta skapar massarbetslöshet, utarmad välfärd eller havererade statsfinanser.

Det kan inkludera en rad olika åtgärder vad gäller hur penningpolitik, skatter och finanssektorn regleras. Det kan gälla att kompensera minskat behov av betalt arbete med kortare arbetstid, vilket bland annat OECD rapporterat är en framgångsrik hantering av den senaste krisen. Det kan gälla hur socialförsäkringssystemen utformas m.m. Det kan gälla hur vi skapar alternativa bolagsformer, socialt företagande, bygdebolag och andra småföretagarmodeller som underlättar för fler att få åtminstone delar av sin mat, inkomst eller service från egna organiserade inkomster/samarbeten.

Sverige satsar varje år stora summor på att ha ett försvar mot hypotetiska kriser och militära angrepp. Det är fullt rimligt att åtminstone utreda och förbereda oss på motsvarande sätt mot ekonomiska kriser och kollapsar.

Carl Schlyter (MP)